

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Regale Sacerdotium Romano Pontifici Assertum

Sfondrati, Celestino

[Sankt Gallen], 1684

§. IX. Respondetur ad objecta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63125](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63125)

audimus: si statuit, non credimus: si appellantes recipit, tumultuamur:
& tamen obsequimur. Quis enim verò non dicimus Rex aliquis aut
Princeps, sed vel Paterfamilias à servis à filiis hoc obsequium ferret?
Faciunt ergo quod dicunt, & absoluta res est, aut si non faciunt, saltem
nec dicant, ne ludibrium inobservantiæ adjungant.

§. IX.

Respondetur ad objecta.

Summaria.

1. *Posse Papam in hæresin personalem cadere, non doctrinalem.*
2. *Non ideò frustra esse concilia, quia Papà falli non potest.*
3. *Posse Pontificem sine Conciliis necessariam dogmatis definiendis industriam adhibere.*
4. *Cypriani contentiones magnum argumentum esse infallibilitatis Pontificiæ.*
5. *Cur Pontifex hæresin docere non possit?*
6. *Quid de erroribus S. Petri?*
7. *Et Zephyrini?*
8. *Et Liberij?*
9. *Et Felicis?*
10. *Et II. Gelasij?*
12. *Et Vigilij?*
13. *Et Honorij I.?*
14. *Et aliorum Pontificum?*

XXX

15. *Non*

15. *Non semper Pontificum constitutiones ad fidem pertinere.*
 16. *Errare possunt in questionibus facti, sed non omnibus.*
 17. *Post Concilium Constantiense de fide est, hunc in individuo legitimum esse Papam.*
 18. *Contrariam sententiam nec à ratione, nec ab auctoritate probabilem esse.*

I.

*O*pponitur 1. Sancti Patres, ipsique canones dicunt Pontificem in hæresim lapsum judicari à Concilio debere, supponunt ergo posse in hæresim incidere.

Resp. Canones expressè loqui de errore personali non judiciali: hoc est, posse Pontificem hæreticum esse, non posse hæresim publicè & è cathedra docere: hoc nos solùm negamus, hoc Petro & Ecclesie promissum est. Error enim personalis, aut occultus est, aut privatis scriptionibus à Pontifice, & sine imperio inspersus, Ecclesie nihil nocet, cum omnes sciant Pontificem extra cathedram errare posse, nec illius privatas opiniones alio animo, aliòve vultu, quàm privati Doctoris legant, tantùmque illis tribuant, quantum ponderis & rationum habent. Habemúsque hujus rei exemplum in veteri testamento *Num. 14.* Ubi Balaam propheta Dei, quamvis vellet, maximèque persequeret populo Israelitico maledicere, nunquam tamen Deo prohibente potuit: quod Regi, à quo ad execrandum conductus erat, confessus: *Non potero præterire, inquit, sermonem Domini Dei mei, ut vel boni quid vel mali proferam ex corde meo, etiamsi dederit Balac plenam domum suam argenti, & auri, sed quidquid Dominus dixerit hoc loquar.* Et in eodem antiquo testamento summo sacerdoti Oraculum non canebat, nisi sacris induto & Pontificem agenti. Idem dicas de Romano Pontifice.

At, inquires, hoc perpetuum miraculum est, non posse hominem errare,

rare, cum hoc sit maximè humanum: multoque magis Papam hæreticum non posse hæresin docere, cum tamen *ex abundantia cordis os loquatur, nec possit arbor mala fructus bonos facere.*

Respondetur. Si per miraculum rem intelligas viribus naturæ superiores, verum dicis: sed hoc in Ecclesia non est novum, immo quotidianum, & penè momentaneum, ut apparet in justificatione peccatorum, administratione sacramentorum, sacrificio incruento aliisque mille: nec enim Ecclesiam natura, sed gratia munit, conservatque; nec Deo difficilius est supra, quàm juxta naturam agere, cum omnia voluntate & nutu agat, ipsique naturæ nihil magis sit innatum, & proprium, quàm volenti Deo obedire, adeo ut quidquid, agente Deo, naturæ supra naturam accidit, sit illi magis consentaneum, quam ipsa natura, quam Philosophi vocant *potentiam obedientialem.*

II. *Non obstat* 2. Frustra esse Concilia, si Papa sine illis errare non potest.

Resp. Certum esse, & negari à nemine posse, etiam sine Conciliis definitores fidei posse, & trecentis ac amplius annis definitas fuisse; nec propterea tamen frustra Concilia sunt: nam & sine rheda possum & sine equis iter facere, nec ista tamen frustra sunt. Roma teste Plinio *l. 29. c. 7.* sexcentis annis medicis caruit, multoque pluribus sine magnete vela fecit: non ideo tamen nullus est magnetis & medicorum usus. Pontifex ergo Concilium vocat, non quia sine Concilio errori subiacet; sed quia in Conciliis, quò plura sunt capita, eò plures sunt oculi linguarumque, quæ vident & consulunt, tantoque citius veritas reperitur, quanto à pluribus quæritur. In Concilio omnium nationum Episcopi sunt, qui singularum varias necessitates, conditiones, mores exponunt, & accommodata singulis remedia suadent, dissentanea refutant. Et cum non sufficiat leges ferre, nisi etiam latæ executioni dentur; in Conciliis de modo exequendi agitur, nec ullus exceptioni locus datur, ubi omnes auditi, communiq; omnium consilio leges decretæ; cessantque querelæ subditorum, ubi non unius tantum, sed omnium voto obstrictos se vident, pudetque omnes accusare. Hæc sunt bona Conciliorum, quæ tamen cum multis magnisque periculis aliquando vinciantur, Pontificis arbitrio sedet, quando cum illis, quando sine illis agere velit: illi enim creditæ sunt oves, illi traditæ claves, in illo fundata Ecclesia, nullâ Concilij mentione,

III. *Non obstat* 3. Assistentiam Spiritus S. Romano Pontifici sub ea conditione promissam, ut is in rebus fidei declarandis sufficientem adhibeat diligentiam, humanoque procedat modo, prout in rebus arduis, summi que momenti homines solent, nec enim si dormienti aut intemperis agitato constitutio aliqua excideret, ea continuo pro fidei dogmate recipienda esset: ex quo duplex argumentum ducitur. Primum: quia ut huic necessariæ diligentia satisfiat, videtur Concilium necessarium omnino esse, hujus enim indictio est supremus humanæ diligentia gradus, cum major adhiberi non possit. Secundum: quia nobis constare non potest, an Pontifex sufficientem, & inveniendæ veritati necessariam diligentiam adhibuerit; ergo etiam constare non potest de veritate ab eo factæ decisionis, quæ illi, ut diximus, diligentia alligata est.

Resp. Verum esse, oportere Romanum Pontificem adhibitis pro negotii qualitate Doctorum consiliis, maturæque expensâ veritate res fidei discernere, nec Deum præcipitatis in re tanta, & temerariis sententiis radium suum accommodare: sed negamus ad has humanæ industria partes explendas necessaria esse Concilia; si enim necessaria, cur in Primitiva Ecclesia, tot hæresibus agitata cessatum à Conciliis est? immo, ut sæpè diximus, impedimento hæc potius sunt, ubi lenta remedia morbus non admittit; quod maximè in hæresi extinguenda verum est, quæ, nisi favillam opprimas, in incendium erumpit. Quod si casum aliquem ponas, in quo sit opus Concilio, Deus, qui nunquam Ecclesiæ in necessariis deest, neque hîc deerit: neque tunc tamen Pontificis sententia plurimum suffragiis alligata erit, sed illi parti, quam æquiores crediderit, quamvis minori: nec enim ad prudentiam, humanamque industriam pertinet pluribus semper adhærere, sed melioribus; quod optimè Historicus animadvertit, ubi *l. 1. decade* 3. cum recitasset Hannonis contra Hannibalem perorantis sententiam, hæc subjungit: *Pauci ac ferme optimus quisque Hannoni assentiebantur: sed in plerumque fit, major pars meliorem vicit.*

At unde constabit diligentiam à Pontifice præstitam, qualem causa requirit, cum hoc sit facti, & à Pontifice errari possit?

Respondemus: Concilio idem opponi posse, nam & hoc in facto errare potest. Sunt ergo, ut infra dicetur, aliqua, quæ ad factum quidem spectant; sed quia à Deo revelata sunt, aut saltem cum revelatis connecta, & ad publicum Ecclesiæ bonum spectant, in iis æquè ac in Jurisquæ-
stioni-

stionibus nec Pontifex, nec Ecclesia errare, aut deficere possunt, Deo enim curæ est, ne desint fini à se præfixo media fini accommodata. Cum ergo voluerit Deus sententias fidei à Pontifice latis, ratas haberi, fixasque, nec errore aliquo corruptas; ipse etiam curabit, ne sint temeraria, cæcòque impetu, & absque consilio profusa: quemadmodum, quia Deus Abrahæ filium promiserat, & ex filio perpetuam successionem, ipsū inque Messiam; ad eundem spectavit Deum, ut alteri filius nasceretur, nec ante tempus, quamvis occidi iussus, quamvis jam gladio subiectus, vitam finiret: quod pulchrè S. Paulus ad Romanos, c. 4. exprimens: *Et non infirmatus est, inquit, Abraham fide, nec consideravi corpus suum emortuum, cum iam ferè centum esset annorum, & emortuam vulvam Sara. In rapromissione etiam Dei non habuit diffidentiam, sed confortatus est fide dans gloriam Deo, plenissime sciens, quia quacunque promisit, potens est & facere.*

IV. *Nec obstat 4.* Sanctum Cyprianum Episcopum & Martyrem in Synodo 80. Episcoporum, contra expressam Stephani Papæ definitionem, statuisse hæreticos rebaptizandos esse, immò in eundem Stephanum acriter invectum, ut patet ex illius *epist. ad Pompejanum*. Sensit ergo B. Cyprianus aliique Episcopi, non esse, quæ à Papa definiuntur, omnino certa, posseque integrâ fide improbari; alioquin hæreticus esset Cyprianus, & in hæresi mortuus, quem tamen Ecclesia semper ut Sanctum venerata est.

Resp. Antequam huic argumento satisfiat, repetenda est dissensionum origo, quæ Cyprianum in Stephanum Papam concitârunt majori, quàm Sanctum & Martyrem decuit, agitatione; ad eò ingentis animi viris facilius est ferrum & pœnas, quàm affectus & animum vincere. Res sic habuit. Novatus in Africa Episcopus, gravium illic flagitiorum postulatus, Romam concesserat, homo turbidissimi ingenii, serendisque contentionibus unice natus, ac ut verbis Cypriani utamur: *Curiosus ut proderet, adulator ut faleret, nunquam fidelis, ut diligeret, fax & ignis ad conflanda seditionis incendia, turbo & tempestas ad cœnenda fides naufragia.* Hic ubi Romæ fuit, excitato schismate, Cleròque Romano in partes ac factiones diviso, Cornelio legitimo Pontifici Novatianum Sacerdotem Romanum opponit, eumque à paucis Episcopis Pontificem renuntiarî curat. Additæ schismati hæreses: negabat enim lapsos, quamvis facti pœniteret, recipi debere; hinc se suosque Catharos, hoc est, mundos

appellabat, gestabatque candidam vestem, sanctitatis insigne, quòd nollet peccantibus misceri; eos qui à Catholicis Baptismum acceperant, tingi iterum jubebat, quòd immundos, indignosque diceret, ut suis jungerentur. Hinc Cypriani errores, litésque cum Stephano: negabat Baptismum ab hæreticis collatum, validum esse, sed necessariò repetendum; hæreticos enim extra Ecclesiam esse; extra Ecclesiam verò nec fidem, nec Sacramenta, quæ fidei sigilla sunt, dari. Ad hunc errorem munendum tres in Africa Synodi celebratæ, in quibus Cypriani potissimum auctoritate damnatus hæreticorum Baptismus repetique iustus. Ex Synodo Carthagenensi, ad quam 87. Episcopi convenerant, datæ ad Stephanum Papam litteræ, quibus quæ statuta essent, docebatur. Improbavit Stephanus perperam facta, resciditque in hæc verba: *Si quis à quacunque hæresi ad Ecclesiam venerit, nihil innovetur: nisi, quod traditum est, ut manus illi imponatur in pœnitentiam.* Exarsit ad hoc responsum Cyprianus, suamque & tot Conciliorum sententiam damnari haud ferens, calamus in Stephanum armavit, scripsitque ad Pompejum Sabratensem Episcopum epistolam illam 74. flammæ, myrrhæque plenam, & in qua Martyris oblitus hominem se ostendit. Ceterum quamvis hunc de rebaptizandis hæreticis ante Cyprianum Tertullianus & Montanistæ errorem invexerint, multæque ante turbas Africanas in Oriente Synodi confirmârint, præsertim Iconiensis, cui Firmilianus Cæsareæ Episcopus interfuit *epist. 75. Cypriani. Euseb. l. 71. 4. & 6. Philastr. de hæres. c. 50.* Præpotuit tamen veritas, omnesque Catholici Stephano Pontifici adhæserunt, & Cypriani sententia damnata est in Concilio Arelatenli *l. 1. cap. 8. & Nicæno c. 19.* & testatur S. Hieronymus *l. contra Luciferianos: Synodus*, inquit, *Nicæna omnes hæreticos suscepit, exceptis Pauli Sarnosatani discipulis.* Imò illi ipsi, qui maximè pro hac Cypriani sententia pugnaverant, primi postea impugnârunt, Stephani definitionem amplexi. S. Augustinus *epist. 48. ad Vincentium* existimat Cyprianum ipsum sententiam mutasse; idem habet *l. 2. contra Donatistas c. 4.* Illud quoque certum est, sic inter Cyprianum & Stephanum pugnatum esse, ut neuter hæresis alterum damnaret: de Cypriano constat ex epistola synodica ad Stephanum Papam. S. Hieronymo *adversus Luciferianos. S. Cypriano epist. 29. & ep. 72. S. Augustino l. 2. contra Donatistas c. ult. & l. 3. c. 3. 4. 5. 6. & l. 7. c. 1. & contra Cresconium l. 3. c. 1. & 2.* De Stephano verò, non fuisse ab hoc quæstionem definitam, nec Cypriani errorem hæ-

reli no-

res notatum scribit S. Augustinus l. 5. contra Donatum c. 25. Eusebius l. 7. c. 4. ubi notat Stephanum excommunicationem tantum Baptisma repetentibus minatum esse: patetque ex ipsa Stephani ad Carthaginense Concilium sententia, quam refert Eusebius loco cit. Cyprianus epist. 74. ubi nihil aliud Stephanus dicit, quam: *Nihil ab antiquis traditionibus quoad hæreticos, qui resipiscunt, redeuntque ad Ecclesiam, innovandum esse.* Eusebius l. 7. c. 3. *Stephanus, inquit, nihil novi aut alieni à traditione ex temporibus Apostolorum derivatamoliendum ratus, hac de re vehementer commotus fuit.*

Hæc prænotatis facile ad argumentum respondetur: Cyprianum videlicet quantumvis contra Stephanum sentiret, non tamen hæreticum fuisse, idque multis rationibus. *Primo:* Quia Stephanus nihil adhuc è cathedra definierat, nec opinionem suam ad fidem pertinere dixerat, contrariam verò ad hæresin; non potuit ergo Cyprianus hæreticus esse, quæstione necdum decisâ, nec ad fidem spectante. *Secundo:* Quia nondum tot Conciliorum, Patrum, canonumque decreta emerferant, nec Ecclesiæ praxis adhuc satis ostenderat, extra Concilium errare Papam non posse; immo neque hoc temporis, qui contrarium asserunt, hæresis petimus.

Errasse tamen Cyprianum, cum Stephano Pontifici se opposuit, nec culpâ caruisse ipse rei eventus Ecclesiæque auctoritas ostendit, quæ postea Cypriani sententiam pro hæresi habuit; & Patres Cyprianum quantumvis sanctum & Martyrem intemperantiæ damnarunt: & S. Augustinus l. 1. contra Donatistas c. 18. dicit: *Hanc culpam Cypriani, falce Martyrij fuisse purgatam.* Et c. 19. *Fuisse hoc peccatum, quasi navum in candore sanctæ illius animæ, quam ubera charitatis tegebant.*

Hoc ergo Cypriani exemplum non tantum sententiam nostram non impugnat, sed illam vehementer confirmat. Si enim Cyprianus & sanctus & Martyr, doctrinæque præcipuus, & cujus sententiæ quàm plurima Concilia, ac ferè omnes in Africa & Oriente Episcopi subscripserant, & sanctitate florentissimi, ubi tamen à Pontificis Romani sententia deflexit, & ipse adeò graviter erravit, & secum totum illud sanctorum Doctorumque agmen in errorem traxit; cui se periculo exponunt, qui nec doctrinâ, nec sanctitate Cypriani sunt, nec habent pro se tot Conciliorum Patrumque suffragia, nec tamen Pontificum sententias observant, sed eo prætextu, quod errores admittant, neglectui habent? illi qui usque

usque ad cœlos ascenderant, qui nidum suum inter stellas collocarant, qui que Ecclesiæ columnæ, & turres Religionis videbantur, illi, inquam, à Petro avulli ceciderunt: tu canna & vitrum illis cadentibus stationem tibi promittis? Audiendus est Vincentius Lyrinensis, qui quàm multis validisque rationibus suam causam Cyprianus munierit, ostendit; ut tanto clariùs evadat, Pontificis sententias omni ratione majores esse, utpote quæ Deum à se habeant, nec ullam esse causam tam speciosè instructam, quæ illius auctoritati non cedat. Sic ergo Lyrinensis contra hæreses cap. 9. scribit: *Intelligebat ergo vir sanctus & prudens (Stephanus Papa) nihil aliud ratione pietatis admittere, nisi ut omnia, quæ fide à Patribus suscepta forent, eadem fide filius consignarentur; nõsque Religionem, non quæ vellemus, ducere, sed potius quæ illa duceret, sequi oportere: idque esse proprium Christianæ modestiæ & gravitatis, non sua posterius tradere, sed à majoribus accepta servare. Quis ergo tunc universi negotij exitus? quis utique nisi iustitatus & solutus? retenta est scilicet antiquitas, & explosa novitas. Sed forte tunc ipsi novitæ ad inventionem patrocinia defuerunt. Immo verò tanta vis ingenii adfuit, tanta eloquentiæ flumina, tantus assertorum numerus, tanta veri similitudo, tanta divina legis Oracula, sed planè novo ac malo more intellecta; ut mihi illa conspiratio nullo modo destrui posse videatur, nisi solam tanti moliminis causam ipsa illa suscepta, ipsa defensa, ipsa laudata novitatis professio destruisset. Postremo ipsius Africani Concilii, sive decreti quæ vires? donante Deo, nulla: sed universa tanquam somnia, tanquam f. b. ille, tanquam superflua, abolita, antiquata, calcata sunt.*

V. *Non obstat 5.* Posse Pontifices in alia peccata incidere, Simoniæ, avaritiæ, superbiæ, &c. cur non in hæresin, cum hæc plerumque ex illis consequatur?

Resp. Aliud esse Pontificem in hæresin cadere, aliud posse hæresin ex cathedra docere; hoc negamus: cur hoc? quia Christus non pro Petri humilitate, charitate, iustitiis &c. rogavit, sed pro fide ne deficeret: in hæc Ecclesiam Christus fundavit, huic Patres, Concilia, Ecclesiæ traditio testimonium ferunt; nec à Christo dictum est: quæ faciunt facite; oportet ergo doctrinam incorruptam esse, non exempla: hæc fædari possunt non illa.

VI. *Non obstat 6.* Petrum bis, & gravissimè errasse, nam *Matthæi 26.* Christum negavit: & *v. d. Galatæ 2.* coëgit gentes judaizare, unde

de à B. Paulo graviter reprehensus est. Si ergo Petrus errare potuit, quanto magis Papa Petri successor?

Resp. Petrum ore, non corde Christum negasse, cum nondum Pontifex esset; Primatus enim Ecclesie promissus illi est *Matthai 16.* ante passionem, sed collatus post Resurrectionem *Joann. ult.* fuit ergo hic error vel potius culpa Petri piscatoris, non Petri Pontificis. Deinde non docuit Petrus definitivè que Christum negandum esse, sic que non fuit ille error *doctrina*, aut *cathedra*, sed *Persona*, de quo non agimus. Alium errorem quod spectat; iterum assumitur factum incertum, ex quo nihil certi deduci potest: Græci enim Patres plerique & cum iis Hieronymus *epist. 89. ad Augustinum*, nullum in Petro errorem agnoscunt, sed omnia ex composito simulatè que, non seriò inter Petrum Paulum que acta fuisse dicunt, ut Judæos juxta & Gentiles lucrarentur, ita *Origenes, Didymus, Apollinaris, Eusebius, Theodorus Heracleotes, Chrysostomus, Theodoretus, Theophylactus, Oecumenicus, ad Galat. 2. Cassianus collat. 17. & Hieronymus epist. 89. ad Augustin.* Hi omnes Petrum excusant, eum que simulatè tantùm à Paulo redargutum dicunt, alioquin multo majori Paulum reprehensione dignum fore, qui legales ceremonias multo sapiùs & accuratius, quàm ipse Petrus adhibuit, nam ut à Judæis gratiam iniret, Timotheum patre gentili natum circumcidit *Actor. 16.* caput Nazaræorum more totondit *Act. 18.* Hierosolymis cum Judæis se purificavit *Actor. 21.* denique Judæus Judæis factus est *1. ad Corinth.* Cur ergo in Petro tam indignè tulit, damnavit que quæ toties usurpavit ipse? & cum oporteat aut Petrum in culpam aut Paulum vocari, Petrum si justè correptus est, Paulum si injustè corripuit, immo & fecerat, quæ in alio suggillaverat; cur non potius, inquit, Petrum Apostolorum Principem absolvamus? immo utrum que, quod fiet, si nec Petrum errasse dicamus, nec Paulum seriò objurgasse, sed in speciem, & simulatè. Hæc Græcorum Patrum & Hieronymi sententia est. Latini errasse Petrum fatentur non quidem in ipsa rei substantia (nec enim usum Legalium necessarium credebant, cum ipse in Concilio Hierosolymitano contrarium paullo antè definitivisset *Actor. 15.*) sed in modo, & loci ac temporum circumstantiis: sic enim à Gentilibus secesserat, eorum cibis abstinebat, totus que cum Judæis erat, ut auctoritate, exemploque, quod pro lege fideles habebant, quàm plurimos in errorem inscius induceret, quòd crederent necessariò à Gentilium cibis,

Yyy quos

quos tanto studio Petrus vitabat, abstinentum esse, ut eundemque Judicis ritibus, quos ille tam accuratè palamque colebat, magno Gentilium malo, qui propterea Christianos averfabantur, & isti in Judaicos ritus, tamquam necessarios se induebant: hanc ob causam Petrum severè à Paulo objurgatum; Deo id agente, ut in uno libertas Christiana, in altero modestia & patientia micaret, exemplo subditis, Prælatisque profuturo, ut egregiè notant S. Augustinus *lib. 2. de Bapt. contra Donatist. cap. 2.* & S. Cyprianus *epist. 71. ad Quint.*

Sed quidquid de hoc sit, certum est Petrum non doctrinâ errasse, sed ad summum exemplo: nec enim docuit, aut decreto aliquo sancivit judaizandum esse; sed exemplo quod omnes venerabantur, quam plurimis occasionem errandi dabit: hoc reprehendit quidem Paulus, sed extra disputationem est. (a) Cur ergo dicit Paulus; cogebat judaizare? Respondet Tertull. *lib. de Præscript.* & cum eo omnes Patres, non jussu, sed exemplo Petrum coëgisse: cui tantum omnes tribuebant, ut pro imperio haberent, quidquid ille ageret: & hoc ipsum S. Paulus expressit *ad Galat. 2.* ubi Petrum non docuisse aut præcepisse dicit; sed à gentilibus se subduxisse, simulasse, ritum Judaico vixisse, &c. alioquin doctrinam quod attinet, certum est sanctum Petrum Legalium observationem non habuisse pro necessaria *Act. 15.* & *ad Galat. 2.* Ergo ut verbo omnia dicamus, simulavit Petrus, non docuit; si ergo erravit, non doctrinæ fuit error, sed facti, de quo non contendimus.

VII. *Non obstat* 7. Zephyrinum Papam eminentis à Montano vaticiniis ac miraculis captum eisdem communicasse, ut testatur Tertullianus *l. adversus Praxeam c. 11.*

Resp. Tertullianum Montanistam fuisse, tantumque illi credendum, quantum Calvinistæ aut Lutherano sacras litteras pro se afferentibus, maximè cum præter Tertullianum, nemo alius id scribat. Deinde ex Eusebio *l. 5. cap. 3.* sciendum est, Montanistas prius quam eam hæresin incidissent, viros fuisse insigni pietate, miraculis & vaticiniis claros, adeò ut etiam in hæresin prolapsi multis sanctisque viris impulerint, teste eodem Eusebio: præferabant insignem pietatem, martyria, jejunia, & quidquid apud Catholicos in pretio erat, sanctissime colebant.

(a) V. epistolas Hieronymi & Augustini §. 9. 19. & 89.

colebant : quâ pietatis larvâ, Tertulliano, omnium ea tempestate præstantissimo illudum, ut quos fuerat acerrimè insectatus in *l. de præscript. c. 15.* eos postea, & defenderit & coluerit, specie videlicet miraculorum & severitatis, quam profitebantur, deceptus. Quid ergo mirum, si eodem pietatis apparatu, obtentique Religionis Catholicæ Zephyrinum circumvenerint? qui tamen à Præxæ rei fabulam edoctus, communionem pacemque, quam illis paraverat, continuò abruptit. Nihil ergo, quod fidei adversaretur, docuit Zephyrinus, sed mendacio deceptus est, at nos Pontificem decipi ab aliquo posse, haud negamus. (a)

VIII. *Non obstat 3.* Liberium Papam Arianae hæresi subscripsisse teste Athanasio in *epistola ad solitariam vitam agentes*, & Hieronymo in *Chronico & in catalogo, aliisque.*

Resp. Totam Liberij culpam hanc fuisse; quòd tædio pœnarum exiliique, & spe repetendæ summæ dignitatis victus; primæ fidei formulæ, quam Sirmij ediderant Ariani, subscripsit, & in damnationem Athanasij consenserit. Hoc solum & totum est Liberij crimen, nec ab ullo scriptorum aliud memoriæ proditum est. In eodem Sirmienti Concilio secunda formula Confessionis concepta est impia omnino & blasphemæ plena, in qua Dei Filius, nec ejusdem substantiæ cum Patre, nec similis esse dicitur: Huic secundæ Hosius Episcopus Cordubensis extremâ jam senectute, vi & tormentis adactus subscripsit. Hujus secundæ formulæ ad eò ipsos Arianos puduit, ut in Concilio Ancyrano tertiam ediderint, Catholicæ omnino simillimam, nisi quòd vocem *Consubstantialis* omitterent, hanc Constantius amplexus est, & secundam suppressam, expunctamque voluit, proposito iis, qui eam occultarent, supplicio. Ita scribunt S. Athanas. *de Synod. Socrat. l. 2. c. 29.* S. Hilarius *l. de Synod. Epiphanius hæresi 73.* Forma igitur Professionis, cui Liberius subscripsit, licet vocem *Consubstantialis* silentio premeret, fuit planè Catholica, in qua Photini hæreses damnabantur, in qua Filius ejusdem cum Patre substantiæ dicebatur, quam ipse S. Hilarius exponens, Catholicam esse fatetur, idemque asserit Vigilius Episcopus Trident. adversus Eutychem *l. 5.* Et Liberius in litteris,

Yyy 2

quas

(a) Philastr. de hæres. c. 50. & Epiphanius hæresi 48.

quas ad Orientis Episcopos dedit, se idem cum Ursacio & Valente communicasse dicit, quod eorum fidem agnovisset Catholicam, aliter atque ab Ariana perfidia. Immo Augustinus tantus Arianorum hostis, adversus Pascendum Arianum agens, se illius fidei subscripturum spondet, si nihil aliud Catholicæ veritati contrarium inveniat, quam quod vocem *Consubstantialis* omittat *epist. 174.* & tamen hanc solam Liberius omitti passus est; cur ergo silentio, & quidem pœnis expresso, unius vocis hæreticus? præsertim cum non prius Sirmio Liberius excesserit, quam Ariana hæresi, illisque qui negarent filium substantiâ, reliquisque omnibus Patri similem esse, damnatis, teste Sozom. *l. 4. c. 14.* Cum ergo formula Sirmiensi cui subscripsit Liberius, nullam hæresin professâ fuerit, & Episcopî, cum quibus communicavit, id ipsum credere dicerent, quod in illa continebatur, ex quo tandem capite Liberium hæresis accuset? de cuius in vera fide constantia contemptûque munerum sibi à Constantio Augusto oblatoꝝ vide Theodoret. *l. 2. c. 22.*

Cur ergo, *inquit*, S. Hieronymus aliique Liberium *hæretica pravitate subscripsisse* dicunt? Quia Athanasij condemnationi assensus est, cujus causa ad eum cum fide conjuncta fuit, ut idem videretur Athanasium condemnare, quod fidem proderet: Quia vocem *Consubstantialis*, quæ tessera Catholicorum erat, omitti passus est: Quia cum Arianis communicavit; ubi quidem multum graviterque à Liberio peccatum est, sed extranaufragium fidei: quemadmodum non idem Lutheranus est, qui cum Lutheranis communicat: sed hanc quoque maculam Liberius extersit, cum rescissis damnatisque Ariminensis Concilii Actis, federe itum pulsus ærumnisque confectus, in sepulchris delituit, multisque propterea encomiis à SS. Patribus laudatus est. V. Sozomen. *lib. 4. cap. 10.*

Denique etiamsi concesserimus formulam, cui Liberius subscripsit, hæreticam fuisse, quid denique contra sententiam nostram sequitur? aliud enim est hæresi subscribere, aliud hæresin docere: & quemadmodum Petrus cum Christum negavit, aut Marcellinus cum Idolis thus incendit, non propterea ex cathedra sententiam tulit, deciditque Christum negandum, Idolis adolendum esse; ita nec Liberius. Nec nos Pontificem metu vinci posse; ut hæresi subscribat, & cum hæreticis commu-

commu-

communicet, negamus: sed non posse hæresin è cathedra Ecclesiam docere, & fidelibus errorem, pro veritate, credendum imponere: hoc nec Liberium, nec ullum Pontificem fecisse, facturumque contendimus. De aliis verò Pontificum erroribus nobis nec quæstio, nec cura est. (a)

IX. *Non obstat 9.* Felicem II. operâ Arianorum, Liberio in exilium pulso, suffectum esse, quem S. Hieronymus Episcopum Arianum fuisse dicit in Catalogo scriptorum in Acatio.

R. esp. Felicem, antequam Pontifex Romanus eligeretur, liberè quidem cum Arianis communicasse, nunquam tamen Arianum fuisse, ut expressè testantur Ruffinus *l. 10. histor. c. 22.* Theodoretus *l. 2. cap. 17.* Sozomenus *l. 4. c. 10.* Immo ubi cathedram Petri conscendit, in alium derepentè mutatus, & societatem cum Arianis abruptit, & Constantium Augustum, quòd Baptismum ab Arianis accepisset, sacris interdixit, capite ut aliqui dicunt propterea truncatus, aut aliàs pro fide catholica ærumnis confectus; nam sanctum & Martyrem obiisse certum est. (b)

X. *Non obstat 10.* Gelasium I. Papam, in libro contra Eutychem, docuisse in Sacramento Eucharistiæ unâ cum carne Christi etiam substantiam Panis post Consecrationem durare, quæ est manifesta Lutheri hæresis: ex quo errore argumentum contra Eutychem deducit, ut quemadmodum post consecrationem utrâque substantia inconfusa perseverat, ita post Incarnationem: verba Gelasij sunt: *Certè Sacramenta, que sumimus, corporis & sanguinis Christi, divina res est, propter quod & per eadem divina efficimur consortes natura, & tamen esse non desinit substantia seu natura panis & vini, &c.* Et ne quis dicat hunc librum Gelasij Papæ non esse; sciendum est S. Fulgentium Gelasij cœvum, hunc ipsum librum Gelasio adscribere, & multa ex illo citare *respons. 2. ad Ferrand. Diacon.* & patet ex illis verbis, quæ in eodem libro habentur: *Cum sedem Apostolicam dilectio vestra unanimiter teneat, constanter predicet, sapienterq; defendat, &c.* Quæ verba auctorem fuisse Romanum Pontificem apertè ostendunt. Si potuit ergo Gelasius errare, poterunt & alij Pontifices, nec enim major est unius,

Yyy 3

(a) V. Baron, ad annum CCCLVII, num. 9. ubi supposita Hilarii scripta refellit.

(b) V. Bellarm. de Romano Pontifice l. 4. c. 9. Baron. ad annum CCCLVII. Azor. p. 2. l. 4. c. 17. Damasum in vita Feliceis, S. Gregor. 1. in Antiphonario & sacramentario.

quam alterius ratio, cum omnes æquè sint Christi Vicarij, omnes Petri Successores, omnesque in eadem cathedra sedeant.

Resp. Hic iterum ex incertis argumentum deduci: est enim incertissimum, Gelasium Papam illius libri auctorem esse; immo videtur certum non esse, ut gravissimi scriptores tradunt, & nos demonstrabimus, ut planè causæ suæ infirmitatem ostendant, cui sustinendæ tam infirmâ, & incerta præsidia adhibentur. Sed Gelasium Papam illius libri auctorem non esse his rationibus probamus.

Primo. Quia liber, quem contra Nestorium & Eutychem Gelasius Papa composuit, Gennadio *de scriptor. Ecclesiast.* & Anastasio *Bibliothecario* testibus, fuit grande volumen, & in quinq. libros distinctum, hic autem, de quo agimus, libellus tantum est, & cujus, qui de Gelasij lucubrationibus scripsere, Gennadius vid. Anastasius, Trithemius &c. nullam mentionem faciunt.

Secundo. Auctor libelli de duabus naturis in ipso exordio altercationem de duabus naturis novam, recentemque & nuper natam esse dicit, ejusque initis extinguendis se illam scriptionem suscepisse: at verò quo tempore Gelasius sedebat, Eutychniana hæresis non tantum nova recensque non fuit, sed planè decrepita, immo extincta & funerata, & quam multa Concilia jam dudum damna verant, Constantinopolitanum vid. sub Flaviano Patriarcha anno CDXLVIII. & aliud Constantinopolitanum, cui Leonis Papæ Legati adfuerunt anno CDL. & Concilium Chalcedonense Oecumenicum anno CDLI. post quod à Marciano & Leone Imperatoribus exterminati sunt Eutychniani anno CDLI. & CDLX. Quomodo igitur Gelasij Pontificis tempore, qui anno CDXCII. electus est, potuit hæresis tot jam retrò annis nata, damnata, extincta, nova esse, recensque?

Tertio. Hic auctor professus se omnium ferè antiquorum Patrum sententias de incarnatione Domini collecturum, ex Latinis duos tantum citat Damasum & Ambrosium, reliquos Græcos omnes, quod argumento est Græcum fuisse, immo Concilij Chalcedonensis, & Leonis Papæ nullam planè mentionem facit, à quibus tamen maximè hæresis Eutychniana conclamata, explosaque est, ut omnino credibile sit hoc opusculum à Gelasio Papâ, & post Chalcedonense Concilium conscriptum esse, cum sola hujus Concilij auctoritas mille Patribus par esset, sufficere.

sufficissetque adversariis revincendis: cur ergo omissum, quod præ omnibus erat? & omissum à Gelasio Papa tantæ eruditionis tantique ingenij viro; qui quæ Concilij Chalcedonensis auctoritate libenter utitur, ut patet *ex ep. ad Faustum* data, tantò libentius tunc usus, cum argumentum, quod præ manibus erat, id unicè posceret, & victoria ex eo penderet.

Quarto. Inter alios orthodoxos Patres Eusebium Pamphili Cæsariensem Episcopum citat, eumque Gregorio Nazianzeno anteponeit, hominem videlicet non tantum non sanctum, nec Patribus annumerandum, sed omnino impium, qui in Diocletiani persecutione defecit, qui sanctos Athanasium & Eutachium Catholicæ Religionis Duces acerrimè infectatus est, qui hæresin Arianam facis instar ubique accendit, in eademque vitam finivit; cujus memoria execrationi semper & luctui Catholicis fuit, quem etiam ejusque opera tanquam peste Arianâ infecta septima Generalis Synodus *Act. 5. & 6.* proscripserunt, cujusque historiam eodem veneno tinctam Gelasius Papa inter Apocrypha rejecit; hunc, inquam, hominem toties mendacem perfidumque à Gelasio inter Patres, inter sanctos referri? ejusque testimonio, velut orthodoxi Eutychnianos revinci?

Quinto. Testatur Cassiodorus solitos fuisse hæreticos, & Pelagianos præsertim suis, quæ in lucem emittebant, operibus Gelasij Pontificis nomen præfigere, ut (verba sunt Cassiodori *l. de divin. Lect. cap. 8.*) *res vitiosas gloriosi nominis auctoritate defenderent.* Nihil ergo novi, si Gelasio Pontifici sint adscripta, quæ ad alium Gelasium spectant, nominis insuper similitudine, fraudem, aut errorem juvante, ut jam dicemus.

Sexto. Itaque Cardinalis Baronius accuratè eruditèque observat, auctorem hujus libelli de duabus naturis contra Eutychem & Nestorium, Gelasium illum esse, cujus in Bibliotheca Photius meminit, qui quæ Acta Synodi Nicænæ tribus tomis contra Eutychnianos complexus est: hic enim scripsit, cum hæresis Eutychniana sæpius extincta Basiliscæ Tyranni potentiâ gliscere iterum incœpit: idem exagitatum se ab Eutychnianis, & contra eosdem scripsit.

scripsisse dicit. Eusebium Pamphili eximius encomiis ornat, & inter orthodoxos refert, eumq; Joannes II. PP. in ep. ad Acacium, aliisque senatores citat, quæ omnia optimè, & velut ad unguem in libelli auctorem quadrant. Videantur de hoc argumento *Baronius citat. Bellarminus de Rom. Pont. l. 4. c. 10. Canus de locis Theolog. l. 6. c. ult. ad 9. Spondan. ad annum CDXCVI. Ludovic. Jacob. Biblioth. Pont. le Mire Biblioth. Ecclesiast. pag. 72. & 201. Perronius, Binnius, Sirmundus, aliq.*

Quod si verò concederemus hunc ipsum libellum & errorem Gelasij Pontificis esse, non propterea causâ cecidimus. Jam enim præmonuimus Papam multa dicere & scribere, ut privatum Doctorem, non ut Pontificem: nec enim libros scribere est actio Pontifici propria, sed cuilibet Doctori concessa & communis, quæque ex omnium sententia errorem admittit, nec quidquid libris suis Pontifices inserunt, ad fidei dogmata pertinere volunt. Immo hæc est distinctio inter Dei & Pontificis Verbum, quod illud in nulla sui parte, nullo tempore, nulloque casu, etiam in re minima mendacium erroremve patiat: Pontificum doctrina in eo solum casu certitudinem meretur, nec ullo errore scadari potest, cum Ecclesiam è cathedra docet, hoc est, cum quaestione aliqua inter Christianos exortâ, Pontifex rebus omnibus maturè discussis sententiam pronuntiat, declaratque ad fidem aliquid aut hæresin pertinere, & Christi fidelibus, quid eos credere necessariò oporteat, cum apparatu, & pro Pontificia auctoritate mandat: hæc enim solennis, auctoritativa, ad totam ac universalem directâ cum mandato declaratio, est actio soli Pontifici propria, in quam, ut docuimus, cadere error non potest, quod de illa circa Eucharistiam doctrina, Gelasio ad scripta dicta non potest.

XI. *Non obstat II.* Eundem Gelasium Papam docuisse sacram Eucharistiam sub utraque specie necessariò sumendam esse, nec posse sine sacrilegio species separari, quæ est hæresis Hussitarum & Calvinistarum: habetur hoc Gelasij decretum apud Gratianum in c. *comperimus. de Consecrat. d. 2.* in hæc verba: *Comperimus quòd quidam sumptâ tantummodo Corporis sacri portione, à Calice sacri cruoris abstineant: qui proculdubio (quoniam nescio quâ superstitione docentur obstringi) aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur: quia divisio unius ejusdemq; mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire.*

Resp.

Resp. Vel Gelasium loqui de Sacerdotibus, qui non possunt alterâ specie abstinere, & sic Gelasium ipse Gratianus, Glossa, & rubrica illius Canonis explicant. Vel Gelasius loquitur de illis, qui non ex præcepto Ecclesiæ, infirmitate, aliâve simili & necessaria causa abstinebant speciebus vini, sed ex superstitione, ut ibi Gelasius se ipsum explicans dicit. Sciendum enim est inter alias Manichæorum hæreses etiam illam fuisse, quod superstitiosum ciborum delectum inducerent, abstinerentque à carnibus & vino, quibus non inesse divinam substantiam dicebant, sed à mali principio generata: ob quam causam abstinebant Eucharistiâ sub speciebus vini, sed tamen ne hæresis notarentur, cum aliis Catholicis, Eucharistiâ sub panis speciebus fruebantur, ut testatur oculatus testis *serm. 4. de Quadrag.* S. Leo Papa: Oportet ergo tunc temporis calicis usum Catholicis liberum fuisse, & aliquando eo non uti solitos, si enim utrâque specie Catholici, & necessariò vescebantur, non tam unius speciei usu latuissent, quàm proditi essent Manichæi, & tamen S. Leo eâ simulatione latuisse eos dicit. Ergo monito ejusdem Pontificis, qui perpetuò, & anxie unam tantum speciem frequentabant, dato velut signo pro Manichæis habiti deprehensique sunt. Sanctus ergo Gelasius in citato Canone non absolutè damnat, qui unâ tantum specie Eucharistiâ sumunt: sed qui ex superstitione & sacrilegio hoc faciebant, quales Manichæi erant, quos à Gelasio Papa detectos, exilioque multatos esse, eorum libris concrematis testatur Anastasius Biblioth. *12. Gelasio.*

XII. *Non obstat 12.* Vigilium Papam hæresin Eutychianam professum esse, & anathema illis dixisse, qui duas in Christo naturas dicebant, ut prolixè scribit Liberatus Archidiaconus Ecclesiæ Carthaginensis in suo Breviario *cap. 22.* Ubi Epistolam Vigilij ad Theodoram Augustam recitat, & habetur in *Tomo 2. Conciliorum.*

Resp. Casus Vigilij sic habuit. Theodora Augusta Eutychianam hæresin animo fovebat, dolebátque à Romanis Pontificibus suæ fidei Episcopos, Anthimum præsertim sede ejectos, deportatosque esse. Vigilium ergo Agapeti quondam Diaconum aggreditur, ingentem auri vim, & Pontificatum pollicita, si Chalcedone acta rescinderet, Eutychianam fidem probaret, Anthimum re-

Zzz

stitueret.

stitueret. Omnia à Vigilio promissa, auri cupiditate & ambitione cæco. Sylverius in exilium pulsus, subornatâ, quòd cum Gottis collideret, accusatione. Vigilius Belisarij potentiâ, viventi adhuc & exulanti Sylverio suffectus; quo tempore ad Theodoram arcano chirographo Eutychanam hæresin professus est, monitâ tamen Augustâ, ut omnia silentio, secretòque tegeret, re enim vulgatâ Romanos palàm defecturos. Mortuo postea inter ærumnas Sylverio, Augusta à Vigilio petere, exfolveret fidem occultis litteris obstrictam, reciperetque in gratiam Anthimum Patriarcham. Negavit Vigilius præstari à se posse, quæ temerè promississet: neminem pactis obligari, quæ turpius servantur, quàm rumpuntur. Excanduit imperatrix, & Vigilium attacku, & si dicere licet, factò quodam Romanæ cathedræ subito mutatum, quasi fidem Petri cum mitra induisset, in exilium egit, ubi pœnis, ærumnisque confectus, Sancti nomen, & encomia à Patribus accepit. (a)

Ex hac Vig'lij historia manifestum est, epistolam quâ hæresin probabat, ab eo scriptam, cum nondum vivente adhuc Sylverio legitimus Papa esset; nec fuisse illam epistolam definitionem è cathedra, de qua tantùm disputamus, sed occultos furtivosque codicillos, & ab ipso auctore silentio tenebrisque damnatos, ac luce prohibitos, quod omnino sententiæ judiciali, & è cathedra prolatae repugnat.

XIII. *Non obstat 13.* Honorium I. Pontificem Hæreticum Monothelitam fuisse, eamque hæresin in duabus epistol. ad Sergium docuisse, quam ob causam inter alios hæreticos numeratur, damnaturque in sexta generali Synodo Constantinopolitana sub Agathone Papa.

Resp. Honorium Papam quod attinet, nos planè ambiguos animi esse, quid de illius hæresi dici oporteat. Si enim auctoritatem illorum æstimes, qui eum hæresis accusant, negari omnino non potest hæreticum fuisse, hoc enim testantur Concilia Oecumenica, sextum, septimum & octavum, & hoc præsertim *Actor. 7.* idque semper Apostolicæ sedis Legatis, qui utique reclamassent, si Honorium innocentem credidissent. Honorium quoque hæresi postulant Hadrianus II. Papa, ut habetur *in actis 8. synodi generalis act. 7.* Leo Papa in litteris ad Constantinum

(a) V S Gregor. M. l 2, epist. 36, ad Episc. Hibern. Paulum Diacon. in vita Justiniani, &c.

stantinum Augustum, Agatho Papa ad eundem Augustum. Iterum Leo Papa II. *epist. 2. ad Episcopos per Hispaniam constitutos: & epist. 5. ad Ervigium Regem Hispaniæ.* Nicephorus Patriarcha Constantinopolit. *epist. ad Leonem III. PP.* Tharadius ad summos Sacerdotes Antiochiæ, Alexandriæ, & sanctæ Urbis, Theodorus cum Synodo sua Hierosolymitana, ut habetur *in 7. synodo aëtor. 3.* Beda *de naturarum cap. 67.* His omnibus tanto numero, tantæque auctoritate, fidem abrogare velle, eosque aut deceptos dicere, aut mendaces, quid amabò aliud est, quam contra torrentem navigare, omnemque historiam Ecclesiasticam in dubium vocare? si enim tot tantique testes decepti sunt, idem de Sozomeno, Socrate, Nicephoro, Theodoro eto, aliisque omnibus dici poterit, qui longè minoris fidei, & auctoritatis sunt, quam illi, qui Honorio Hæresin adscribunt: sublata verò historiâ, & consequenter traditione, usûque Ecclesiæ, quæ tu arma contra hæreticos satis valida habebis? Malè ergo, ut nobis equidem videtur, Ecclesiæ illi consulunt, qui ut Honorij causam tueantur, historiam, Ecclesiâque exarmant. Ergo si testibus agenda res est, Honorius Papa hæreticus fuit.

Si verò causam ipsam rationesque attendas, ob quas hæresis postulatur Honorius, fatendum est innocentem esse, & noxâ liberum. Rem non ex aliorum opinionibus, quæ plerumque partibus addictæ sunt, ideoque fallaces; sed ex ipsa historia litterisque Sergii Monothelithæ ad Honorium, & hujus ad Sergium deducemus. Heraclius fufis fugatisque Persis, & intra Tigrim fluvium coërcitis, Hierapolim victor intraverat. Illic ab Athanasio Jacobitarum Patriarcha officii causâ invisitur. Hunc ejusque asseclas Imperator benignè monet, depositâ tandem Eutylianâ hæresi, quæ unam tantum in Christo naturam agnoscebat, ingratiâ cum Ecclesia redeat, & decretis Chalcedonensis Concilii acquiescat. Athanasius jam hæresin Monothelitharum hauserat, qui ex Eutychanis nati duas in Christo naturas admittebant, sed unam voluntatem, unamque operationem. Ergo ex Imperatore vicissim quærit, ecquid ipse de Christo sentiat, duasne in illo voluntates duasque operationes, an unam esse? Heraclius quid ad hanc quæstionem responderet, dubius, Sergium Constantinopoli Patriarcham, & Cýrum Phasidis Episcopum, per litteras consulit.

Ab utroque (nam Monothelitæ erant) responsum, unam esse Christi voluntatem, unam operationem: idque o deo ab illis Cæsari persuasum, impressumque est, ut edicto, quod Ecthesin, hoc est, expositionem vocarunt, unam in Christo voluntatem prædicari, credique jufferit. Sergius coactâ Synodo novam hæresin, quanto conatu potuit, muniendam curavit, & Imperatoris edictum, ab Episcopis subscriptum spectante populo, ad fores sanctæ Sophiæ palàm affixit. Idem à Cyro Alexandriæ factum. Sophronius sanctitate & doctrinâ tunc celebris, & postea ex Monacho Episcopus Hierosolymitanus, exultanti palàm hæresi, & Principis potentiâ subnixæ, se ex adverso opponit, excitatisque orthodoxis Monothelitas anathemate ferit, & hæreticos pronuntiat. Sergius Catholicorum, & Sophronij præsertim auctoritatem veritus, Honorio Pontifici scribit, simulatâque quam publicè in Synodo & edicto produxerat hæresi, novas à Sophronio turbas agitari dicit, omnia inter Catholicos discordiis misceri, novis nec necessariis vocularum disputationibus animos turbari: optimum proinde videri, si nec una in Christo voluntas dicatur, nec duæ, sed hisce vocibus velut facibus discordiarum extinctis, id de Incarnatione dicatur credaturque, quod Patres & Concilium Chalcedonenſe præsertim definierant.

En tibi historiæ contextum ex ipsa Sergii ad Honorium epistola, quæ recitata est in 6. Synodo, *Act. 12.* & habetur *Tomo 3. Conciliorum Venetæ edition.* Jam quid Honorius responderit, videamus. Isergo duas ad Sergium epistolas dedit; utramque reperies *Act. 12. & 13. sexta Synodi Tomo 3. Conciliorum.* Earum hæc summa fuit: *Duas esse in Christo naturas, eas discretas, inconfusas, impermixtas, sicq; hæreticum esse Eutychetem, qui illas confunderet. Utramq; naturam operari, divinam que Dei sunt, humanam que hominis. Abstinentium tamen à vocibus duarum vel unius voluntatum, idq; multis ex rationibus.*

Primò. Quia voces illæ novæ, & hætenus inauditæ, & idèò partim essent simplicibus suspectæ, partim offendiculo, cum eas non satis intellerent.

Secundò. Quia qui unam voluntatem diceret, videri posset; unam quoq; naturam admittere, sicq; hæresin Eutychianam incidere: qui vero duas voluntates, duasq; operationes diceret, suspectus fieret hæresis Nestoriana, quasi in duas operationes, ita duos operantes, & consequenter duas in Christo personas agnosceret.

Tertiò.

Tertio. Questionem de una aut duabus voluntatibus in nulla Synodo, nec à Patribus definitam esse, non ergo ad dogma fidei pertinere.

Quarto. Videri hanc questionem vel ad Grammaticos, vel ad Philosophos pertinere, cur ergo illius causâ fideles turbentur?

Quinto. Cum dua in Christo voluntates esse dicuntur, aliquos sic intelligere, quasi dua contraria, pugnantes, discordesq; in Christo voluntates fuerint, ita ut humana nollet, quod vellet divina: id verò falsum & absurdum esse; sed in hoc sensu unam tantum in Christo voluntatem, hoc est, non diversam, neque contrariam dari, cum Christus naturam hominis, non culpam aut repugnantiam natura cum divina voluntate assumpserit. Hæc est sententia litterarum Honorii ad Sergium, quibus hæresis Monothelitarum damnatus est, & quas tanto fidelius nos reddidimus, quòd Tomo 2. Conciliorum in actis sextæ Synodi extant Act. 12. & 13, ubi facilè videri possunt, & cum iis quæ diximus conferri.

Jam verò in his omnibus, quæ Honorius ad Sergium scribit, non tantum hæresin Monothelitarum non adstruit, sed planè destruit; Monothelitæ enim negabant duas in Christo esse voluntates, sed unam tantum; idque in eclesiâ ab Heraclio vulgata expressè continebatur: at Honorius clarissimè dicit: non esse dicendam unam voluntatem, vel unam operationem, sed unum operantem; monetque Sergium, ut omitat deinceps unam voluntatem in Christo dicere. Monothelitæ ideò in Christo unam voluntatem ponebant, ut ex illa inferrent unam naturam, cum natura humana sine voluntate esse non possit, quod S. Maximus in disputatione cum Pyrrho animadvertit: at Honorius expressè duas naturas distinctas inconfusas, discretasque agnoscit.

Monothelitæ nullam propriam & humanam operationem in Christo agnoscebant, sed tantum divinam; dicebant enim, admissis duabus operationibus admittendos esse duos operantes, ut observat S. Thom. 3. p. q. 18. a. 1. & Pyrrhus in dialogo cum S. Maximo fatetur: at Honorius in secunda ad Sergium epistola apertissimè duas naturas esse dicit, & singulis naturis propriam operationem tribuit, quam vis ad evitandam ex novis vocibus offensionem nollet duas operationes dici. Verba Honorij sunt: *Pro una, quam quidam dicunt, operatione, oportet nos operantem Christum Dominum in utrisq; naturis veraciter confiteri: & pro duabus operationib;*

ablato gemina operationis vocabulo ipsas potius duas naturas in una persona inconfuse, indivise nobiscum predicare propria operantes. Quid potuit clarius ab Honorio dici? si enim qualibet natura habet propriam operationem, hoc est, humanam & divinam, ergo sunt duæ operationes: sicut enim unum idemque non potest esse equus & lapis, ita, multoque minus potest esse divinum & humanum. Ergo perinde est duas naturas cum propriis operationibus (quas Monothelitæ negabant) admittere, quod duas operationes; sed hanc vocem, duas, refugiebat Honorius propter causas suprâ allegatas. Quomodo ergo Honorius Monothelita, si negabat, quod Monothelitæ admittunt, admittebat, quod illi negabant? immo quod maximi momenti est, S. Maximus Abbas & Martyr, qui que sedente Honorio vivebat, in celebri illa, cum Pyrrho Monothelita, disputatione, quam totam græcè latinèque Baronius recitat ad calcem *Tom. 8. Annalium*, Pyrrho auctoritatem Honorij opponenti, respondet: non negâsse Honorium duas in Christo voluntates, humanam videl, divinamque; sed negâsse tantum duas humanas & contrarias, quales in hominibus reperiuntur, cum spiritus concupiscit adversus carnem, & caro adversus spiritum: dabimus verba Pyrrhi Monothelitæ Hæretici Honorium acculantis, & S. Maximi Catholici & Martyris eundem Honorium ab imposta calumnia liberantis: *Si ita de Vigilio. Quid de Honorio ad respondendum habes, qui aperte antecessori meo unam voluntatem Domini Nostri IESU Christi esse tradidit? Maxim. Quis fuerit fide & auctoritate dignus epistola hujus interpres, quia eam ex persona Honorij scripsit, adhuc superstes, & qui totum occidentem cum aliis virtutibus, tum dogmatibus fidei Christiana illustravit; an is, qui Constantinopoli, qua ex corde erant, loquebantur? Pyrrhus. Qui hanc composuit, Max. Is igitur ipse, cum ad divum Constantinum Imperatorem ex persona rursus S. Papa Joannis de hac epistola scriberet, dixit: Unam voluntatem diximus in domina, non divinitatis ejus, & humanitatis, sed humanitatis solius. Cum enim Sergius scripsisset, quod quidam duas voluntates in Christo contrarias dicerent, diximus, Christum non duas voluntates contrarias habuisse, carnis, inquam, & spiritus, sicut nos habemus post peccatum, sed unam tantum, qua naturaliter humanitatem ejus signabat. Hoc autem ita esse, argumentum evidens est, meminisse membrorum & carnis, qua quis deo de divinitate illa accipi non permittunt.*

Dicit:

Dices: Honorius in duabus illis allegatis epistolis se cum Pyrrho sentire, ejusdemque doctrinam approbare dicit: ac constat Pyrrhum hæreticum fuisse ducemque Monothelitarum.

Resp. Honorium in uno capite cum Pyrrho conspirasse: in aliis verò, quæ hæresin continebant, apertè & ex professo dissensisse. Scripserat enim Pyrrhus, sibi pacis componendæ causâ, comprimendisque discordiis, quæ gliscebant, necessarium videri, ut nec duæ in Christo voluntates dicerentur, nec una, sed duæ tantum naturæ. Respondit Honorius sibi hoc placere, variasque produxit causas, ob quas de duabus operationibus silentium esset. Quod verò Pyrrhus aliud ad Honorium scribens, aliud docens, duas voluntates expressè negaret, unamque assereret, eundemque errorem in Episcopos disseminaret, adeò Honorio non placuit, ut etiam positivè improbaret, ut ex illius epistolis manifestum fecimus.

Ceterum quidquid de causa Honorii Pontificis sit; nihil illum ex cathedra definisse, quod hæresin sapiat, certum est: cum epistolæ, quas ad Sergium dedit, privatæ fuerint, nihilque decendant, & nec unam voluntatem in Christo, nec duas dici velit: sed duas naturas cum propriis operationibus: quod planè non est deciderè, sed rem in suspenso relinquere.

XIV. *Non obstat 14.* Multos alios SS. Pontificum errores fuisse, ut Gregorij III. qui in *epist. ad Bonifacium*, quæ habetur *Tom. 3. Conciliorum & in c. quod proposuisti 32. q. 7.* ob infirmitatem Uxoris Marito aliam ducere permittit. Nicolai I. docentis Baptismum in nomine Christi sine trium personarum expressione valere, *c. à quodam de Consecration. d. 4.* contra canonem *multi.* & canonem in *Synodo d. ead.* Alexandri III. in *c. cum esses de Testamentis*: aliorumque Pontificum, admittentium posse matrimonium ratum alio matrimonio, sed consummato dirimi in *c. licet de sponsa duorum.* Innocentij III. in *c. per venerabilem*: ubi dicit legem Veterem necdum plenè esse abrogatam. Nicolai III. in *c. exijt de V. S. in 6.* ubi docet, Christum perfectam docuisse paupertatem, quæ consistit in abdicatione omnis dominii tam in particulari, quam in communi: quam doctrinam hæreticam esse definit Joannes XXII. *extravagante ad conditorem.* Et quia quorundam de *V. S.* Idem
 Joannes

Joannes negavit animas Beatorum ante Resurrectionem Deum visuras teste Gerlone *serm. de Paschate alijsq.* Cælestini III. *in c. quanto de divortijs*, ubi testatur Innocentius III. eum sensisse Matrimonium dissolvi altero conjugum in hæresin labente.

Resp. Istos omnes aliosque errores, qui Pontificibus tribuuntur, personales fuisse, privatosque, non verò definitivos & sententiales, ut legentibus patet, & ideò singulis non immoramur, sed lectorem ad ea, quæ jam dicta sunt remittimus; videri etiam possunt Cajctanus *in opusculo de 27. questionibus*. Azorius *2. p. l. 5. c. 15.* Canus *l. 6. c. ult.* Bellarm. *de Romano Pontif. l. 4.* Spondanus & Baronius, ubi de singulis Pontificibus agunt. Gonzalez in Decretales, aliique. Habenda est ergo semper ante oculos ea regula, Pontificis Romani in fidei materia definitiones, tunc esse certas, infallibiles, securasque veritatis, & quibus reluctari non liceat, cum videl. quæstione aliquâ ad sedem Apostolicam delatâ, & re maturè discussâ, causæque meritis examinatis, Pontifex sententiam pronuntiat, eamque non ad unam alteramve, sed ad totam & universalem Ecclesiam dirigit, obligatque fideles, ut ita credant: non quidem ut ipsa Pontificis sententia sit causa & ratio credendi; sed tantum applicatio certa & inerrabilis divinæ revelationis, cui fides nostra soli & unicè innititur. Talis enim sententia cum auctoritate & imperio aliquid definiens, toti que Ecclesiæ velut dogma proponens, est proprius actus Pontificiæ potestatis, pertinensque ad solum Pastorem Doctorumque Ecclesiæ universalis: alii verò actus, hoc est, epistolæ, rescripta, responsa ad quæstiones privatorum, aut etiam particularium Ecclesiarum, non sunt actus verè Pontificii, sed cujuslibet Doctoris, aut Episcopi, quos errare posse omnes confitemur. Certitudo quippe fidei à DEO Pontificibus in Petro promissa, non propter personas, Ecclesiasque privatas concessa est, quæ falli omnes possunt: sed propter Ecclesiam universalem erroris incapacem, ut bene notavit Canus *l. 5. c. 5. q. 4.*

XV. *Non obstat 15.* Multa à summis Pontificibus, & etiam Conciliis statui decernique, non tanquam certæ & exploratæ fidei, sed tanquam magis probabilia; non ergo quia sunt definita, ideò sunt certa, sed tantum magis probabilia, v. g. *in c. firmiter de summa Trinitate*. Concilium Lateranense sic loquitur: *Firmiter credimus, & simpliciter confitemur, quod unus est solus verus Deus Creator omnium visibilium & invisibilium*

*sibilibum, corporalium & spiritualium, qui simul ab initio temporis n-
tramq; de nihilo condidit creaturam corporalem, & spiritualem, Angeli-
cam videl. & mundanam.* Atqui non est fidei aduersum, Angelos ante
mundum corporeum conditos, aut spiritualis naturæ non esse; quam-
quam qui hoc diceret, temerarius nunc esset. *S. Thom. 1 p. 2. q. 61. art.*
3. Sic etiam *in Clement. unica de sanctissima Trinitate*, ea opinio tan-
quam probabilior eligitur, quæ habet, in Baptismo gratiam & virtu-
tes infundi.

R. Cum Pontifices & Concilia aliquid definiunt, adduntque
veritatem sic definitam ad fidem pertinere, aut anathema dicunt con-
trarium sentientibus: aut qui ita, ut definitum est, non credunt, hæ-
reticos pronuntiant: aut volunt ea firmiter à fidelibus credi; cum
ergo Pontifices hoc, similive loquendi modo utuntur, certum est, non
tantum, quæ magis probabilia, sed quæ omnino certa & explorata
sunt, proponi, cum fides sit de certò veris, hæresis de certò falsis, om-
ni probabilitate exclusâ, & exempla sunt *in c. damnamus de summa
Trinit. c. unico eodem in 6. Clement. unica eod. § 2.* Quæ autem in Con-
ciliis, vel Pontificum Decretis adducuntur explicandi tantum causâ,
vel ad objecta respondendo, vel rationes aliquas afferendo, vel inci-
denter solum, & præter causam principalem afferendo; hæc ad fidem
non pertinent, sed tantum ad maiorem minoremve Pontificum do-
ctrinam, cum solius Dei sacræque Scripturæ privilegium sit, ne api-
ce quidem in veritatem offendere; Conciliis verò summisque Ponti-
ficibus ea tantum certitudo donata est, quæ instruendæ Ecclesiæ ne-
cessaria fuit. Si verò summi Pontifices sententiam aliquam, non qui-
dem anathemate feriant, nec hæresis notent, eam tamen doceri exer-
cerive sub pœna excommunicationis prohibeant; ea omnem conti-
nuò amittere probabilitatem practicam, hoc est, tutò liciteque exerce-
ri, & sine peccato non poterit, quantumvis hæretica non sit. Exem-
pla habemus *in c. ad abolendum. de hæret. c. gaudemus de divortis. & in
propositionibus ab Alexandro VII. & Innocent. X damnatas.*

XVI. *Non obstat 16.* Pontificem in quæstionibus facti errare
posse, ut communis omnium Doctorum sententia habet; ergo etiam
poterit in quæstionibus juris, in fidei decretis, & generalibus præ-
ceptis morum. Consequentia probatur, quia multa ad fidem per-

A a a

tertia,

inentia, in facto consistunt, v. g. Sacramentum Matrimonii à Christo institutum esse, Sacramenta esse tantum septem, non plura: characterem in Baptismo impressum esse qualitatem indelebilem, quæque repeti non possit, &c. Immo in omnibus definitionibus, quæ ad fidem, moretque spectant, non aliter summus Pontifex infallibiliter à Deo dirigitur, quam si omnem, aut saltem necessariam diligentiam rei examinandæ impendat: nec enim somnianti temerè que agenti Spiritus Sanctus dogmata inspirat: at verò ea diligentia est facti, multisque erroribus subjecta: quid si enim non satis rem perpenderit? non doctiores rerumque peritiores ad consilium vocaverit? non audierit quæ in contrarium opponebantur? uni tantum parti aurem, non alteri præbuerit? hæc omnia sunt facti, erroremque admittunt: ergo etiam fidei morumque decreta, quæ ab aliis pendent.

¶. Quæstiones facti esse duplicis generis: alia enim sunt facta, vel immediatè à Deo per scripturas & traditiones revelata, vel saltem cum revelatis connexa, qualia sunt Christum in Eucharistia realiter existere, & panem in sacram illius Humanitatem mutari, &c. In hæc error nullus cadit, cum repugnet, Deum in quacumque re, tam facti quam juris, errore aliquo capi, aut falsum dicere, hoc est, aut ignorantem esse; aut mendacem, quæ duæ sunt falsi origines. Ad eadem facta mediatè revelata pertinet diligentia illa necessaria, quam in rebus fidei decidendis in Romano Pontifice desideramus: cum enim voluerit Deus Ecclesiam errare non posse, voluit etiam nihil ei deesse, quod vitando errori necessarium est: & idè Patres sextæ Synodi contra Monothelitas ex eo, quod in Christo duæ essent naturæ, optimè intulerunt, duas esse voluntates, cum voluntas sit potentia cum humana natura necessariò connexa.

In illis verò quæstionibus facti, quæ nec immediatè, nec mediatè à Deo revelatæ sunt, quæque ex testimonio & informatione hominum pendent, negari non debet, & Concilia & Pontifices errare posse: cum enim fides divina testimonio & Verbo Dei nitatur, & vox Papæ sit vox hominis non Dei, non potest ille, quæ nec mediatè nec immediatè revelata sunt, pro fidei dogmatibus proponere: quæ verò sunt facti, revelata non sunt, & idè errori obnoxia.

obnoxia. Quod ingenuè ipsi Pontifices confessi sunt, Bonifacius videl. VIII. *in c. 1. de constitutionibus*, ubi dicit: Romanos Pontifices ignorare, quæ sunt facti: at ignorantia est mater erroris: errare ergo potest, qui ignorat: Et Eugenius IV. qui cum ex certis magnificis causis Concilium Basileense dissolvisset, & ab eo acta, planè irrita declarasset, per Bullam *Inscrutabilis* anno *MCCCCXXXIII.* veritatem postea edoctus, per aliam Bullam *dudum* anno *MCCCCXXXIV.* quæ prius constituerat, revocat; non quia Concilium dissolvere non poterat, sed quia ex non veris causis, ut postea apparuit, id egerat: extant Bullæ Eugenii in actis Concilii Basileensis *sess. 16.* & videndus est Raynaldus ad *annum MCCCCXXXIV. n. 5.* Denique qui Honorium I. hæresi absolvunt, sunt verò quàm plurimi, ii etiam negare haud possunt, & in Pontifices & in Concilia errorem cadere, ab utrisque enim hæresis damnatus est, ejusque memoria, tanquam hominis hæretici profigata.

XVII. *Non obstat 17.* Fide tantum humanam constare hunc in individuo hominem, v.g. Innocentium XI. esse legitimum verumque Pontificem, ac in terris Christi Vicarium; at fides humana errori subest, fierique potest, non esse legitimum Pontificem; quid si enim invalidè electus? quid si non ritè baptizatus? aut unde nobis constat ritè baptizatum, electumque esse, nisi fide humana, quæ falli potest? Sic Joannes VIII. sic Formosus veri Pontifices credebantur, & tamen eventus docuit, illum scæminam fuisse, istum non verum sed imaginarium Papam, & cujus acta à Stephano VI. omnia rescissa sunt. Si ergo fide divinam & certam Innocentium Pontificem esse non constat; non etiam certa divinaque fide constabit, quæ ab illo decernuntur, certa esse, & ad dogma, si hoc declaret, spectare.

Et. Hanc objectionem nimium sibi sumere, & si quid prebet, non in Pontifices tantum, sed in omnia Concilia, in totam Ecclesiam, & intima fidei Catholicæ viscera grassari: si enim certam, indubiamque fide non constat Innocentium XI. legitimum Papam esse; ergo nec Innocentium X. nec Clementem IX. nec Alexandrum VII. nec Leonem, nec Agathonem, nec Sylvestrum; in omnibus enim aut nulla subest dubitandi ratio, aut eadem. Si ergo Pontifices, & ab illis definita dubia sunt; ergo etiam quæ à Conci-

ciliis, nam hæc à Pontifice confirmantur, & sine Pontifice tam sunt integra, quàm corpus capite suo truncum. Immo ex iisdem causis, quæ tibi Pontifices, eorumque electiones dubias faciunt, ipsa etiam Concilia in dubium vocantur, quæ ut sint legitima, multo pluribus, quàm Pontifices opus habent: dubio verò Pontifice, dubiis Conciliis, dubiis etiam quæ ab illis constituta sunt, quid superest in fide certum? frustra Ariana hæresis, frustra Nestoriana, Eutyriana, Lutherana, Calvinistica, frustra omnes hæreses damnatae, nam ut tu dicis, incerti erant Papæ, incerta Concilia, incerta ab utrisque decisa; quæ verò incerta sunt, nec ad hæresin, nec ad fidem pertinent, ut credi necessario negativè debeant. Quòd si nemo audeat Concilia, quæ ab Ecclesia recepta sunt, in dubium vocare, immò qui hoc agit, æquè ac qui Evangelia non recipit, hæreticus est, teste D. Gregorio *in c. sicut. d. 15.* idem de Pontifice Romano dicendum est, par enim, ut paulo ante notavimus, de utrisque est ratio. Et sic ut ad fidem non sufficit credere aliquam in genere Ecclesiam, & non istam determinatam; aut aliquas scripturas sacras, sed non istas, quas manibus terimus; ita nec sufficit, aliquem in Ecclesia Vicarium, aliquod caput visibile, aliquem Judicem Controversiarum, sed non istum, quem Ecclesia elegit, quem Ecclesia colit, à quo leges & decreta, ac in rebus controversis sententiæ procedunt. Quando navigabis, quando litrem absolves, quando finem morbo impones, si aliquam quidem navim, aliquem judicem, aliquem medicum velis, sed nullum certum, nullumque, quem possis digito ostendere, nec istum, nec illum admittas? sic pessimè consultum Ecclesiæ; pessimè fidelibus, si Christum nullum illis Pontificem dedit, cum in morem, tum in fidei decretis certam fidem deberent, certamque obedientiam. Nec in Ecclesia tot retrò sæculis, & hæreticis toties in Romanam sedem armatis auditum aliquando est, hanc Pontificibus eorumque Decretis exceptionem oppositam esse, quòd videlicet non certò constaret Leonem, Sylvestrum, Damasum legitimos Papas esse: quanti putas hoc inventum Ariani emissent, ut Nicæno Concilio litem inferrent, & quæ illic Patres deciderant, inania redderent? sed hoc nostro sæculo, in quo tanta novarum rerum cupido est, visimus antiquitatem, novo artificio reperto, ut Papam sine Papa, legem.

gem sine lege, sententiam sine sententia haberemus, hoc est, aliquem Papam, sed non istum, aliquem Legislatorem, sed non istum, aliquem Judicem, sed non istum, nullumque certum; captâ interim credendi faciendique quod placet libertate. Denique post Concilium Constantiense vix intelligimus, quomodo negari possit certâ fide hunc in individuo Pontificem pro vero legitimoque habendum esse, *sess. enim ult.* Martinus Papa sacro approbante Concilio, ab hæreticis, qui Ecclesiæ Catholicæ conjungi volunt, ante omnia exigendum esse dicit: *Ut credant Papam Canonice electum, qui pro tempore fuerit, ejus nomine expresso esse successorem Petri, & supremam habere in Ecclesia potestatem.* Supponit ergo Concilium, credi posse fide divinâ, (nec enim de alia fide quàm divina hæretici sunt interrogandi,) hunc numero & determinatum Pontificem legitimum esse Christi Vicarium, immo credi debere, nec enim quæ credi non possunt, aut non debent, necessariò credenda sunt.

Dices: Concilium loqui de Pontifice canonicè electo, at non constare canonicè electum esse.

Respondemus: Si constare certâ fide non potest Papam Canonice electum esse, cur ergo Concilium tam accuratè vult hæreticos de hoc interrogari? erit enim otiosa minimeque necessaria interrogatio, cum sicut constare non potest esse canonicè & validè electum, ita nec legitimum Pontificem Christique Vicarium. At Papam legitimè baptizatum, ordinatum, electumque esse Deus nunquam revelavit, qui ergo credi potest? Immo tunc revelavit, cum tota Ecclesia Pontificem pro legitimo habuit receptique; vox enim & testimonium Ecclesiæ, quæ falli non potest, vox est & testimonium Dei: sicut enim Deus nunc verbo, nunc litterâ, nunc miraculis, ita vocibus & assensu Ecclesiæ loquitur, juxta illud Christi Domini pollicitum: *Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis; ipse spiritus docebit vos omnem veritatem.*

Ad Dei ergo providentiam curamque pertinet, ut Ecclesiam, quam voluit esse columnam & firmamentum veritatis, in re tanti momenti errare non permittat, eumque pro Pontifice colere, qui Pontifex non est; aut si permittat circa personam ipsam Pontificis errare, non permittat tamen circa auctoritatem, hoc est, putatio Pontifici eam ipsam auctoritatem potestatemque, quam vero

558 Lib. III. §. IX. R. ad objecta contra infallibil. S. Pont.
tribuat, quemadmodum leges humanae id ipsum in putatio iudice,
teste, & matrimonio statuunt in l. Barbarius de off. Prat. l. 3. in fine ff.
de suppellect. legat. l. 3. ff. ad S. C. M. §. 7. Insti. de Testam. ordin. c. in-
famis 3. q. 7. c. penult. *Et ule qui filii sint legitimi.*

XVIII. *Non obstat 18.* Eorum sententiam, qui Pontificem ex-
tra Concilium falli posse affirmant, probabilem esse, ergo illam tuto
amplecti, docere, & si res ferat, exercere etiam possumus.

R. Sententiae alicujus probabilitatem ex duobus capitibus as-
stimari: ex rationum videl. gravitate ac momentis; & ex docen-
tium auctoritate. Rationes quod attinet, aut nullae pro contraria
sententia producuntur, aut tam infirmae fragilesque, & solutu tam
faciles, ut ad flectendum in unam partem intellectum, ejusque assen-
sum non dico extorquendum, sed invitandum, pondus exiguum ha-
beant, immo nullum, si cum illis rationibus conferantur, quae in
oppositum urgent. Compara scripturas cum scripturis, Concilia
cum Conciliis, Patres cum Patribus, Ecclesiae usum cum usu, ratio-
nes cum rationibus, & tunc demum videbis, quam viam movendo fle-
ctendoque intellectui habeant, quae ab Adversariis dicuntur; revoca
etiam in animum Patrum Doctorumque censuras, quibus senten-
tiam illam configunt, & tecum reputa, an aliquam probabilitatis spe-
ciem agnoscant: & censuras non Patrum quorumcunque, sed san-
ctitate & doctrinae florentium, quosque non ut Doctores tantum,
sed ut fastigia & vertices Doctorum omnes scholae venerantur. Vix
pro sententia, quam impugnamus, octo decemque auctores nume-
rabis, ubi nostra omnes habet, quotquot ubique terrarum scriplere,
Quis enim est Gerson, Almainus, Adrianus, ut illos Thomae Aquina-
nati, Alberto M. Bonaventurae, Antonino, Bernardo, & omnibus
ferè opponas? Enimverò ad hos soles pallescunt illae stellae, dispa-
rentque, & tam fieri non potest, ut qui istorum auctoritatem ratio-
nesque spectat, aliquam in contraria sententia probabilis rationem vi-
deat, quam ut lucente in meridie sole radii aliquid aut lucis in stellis
observe: immo multo minus; cum in caelo stellae sint plurimae,
sol unus, à nobis verò soles sint plurimi, & ex adverso
stellae paucissimae.

FINIS LIBRI TERTII.

LIBER